

Vypsaná témata terénních praktik pro předměty:

ETBA20 Terénní výzkum I

ETBA124 Terénní výzkum I

ETBA20J Terénní výzkum I

I. Termíny

Rozpis dostupných témat pro **jarní semestr 2022**, ke zvolenému tématu je nutné se **přihlásit do 28. 2. 2022** prostřednictvím-emailu **garantům** jednotlivých **témat**.

Nejzazší termín **odevzdání** finální verze práce garantům za účelem jejich připomínkování a odsouhlasení je **31. 7. 2022**.

II. Rozpis témat

Téma č. 1

Formy odporu a porušování nařízení během pandemie Covid-19

Garant tématu PhDr. Roman Doušek, Ph.D. (kontakt viz is.muni)

Maximální počet studentů, kteří si mohou téma zapsat: **8**

Terénní výzkum směřuje ke dvěma cílům: 1/ zmapovat porušování mimořádných nařízení během pandemie Covid-19 ze strany jednotlivých aktérů. Pozornost bude věnována nejen restrikcím vládním, ale také ze strany jiných subjektů (zaměstnavatele, univerzit, škol aj.); (anebo) 2/ zmapovat veřejné formy odporu proti nařízením spojeným s pandemií Covid-19.

Výzkumné otázky: Ad 1/ Jaké jsou interpretační rámce porušování mimořádných nařízení ze strany aktérů? Tedy jak vnímají tato nařízení a jak ospravedlňují jejich nedodržování? Jaký je individuální a sociální důsledek takového porušování? Ad 2/ Jaké jsou formy veřejného odporu proti nařízením? Jak probíhá jejich organizování a zapojování se do něj? Jaké jsou legitimizační a sociální rámce odporu?

Informátoři: Studenti si zajistí vlastní informátory, kterých se téma týká. Před přihlášením k tématu se ujistěte, že bude mít k dispozici min. 5 informátorů, kteří budou ochotní o tématu hovořit. S ohledem na téma budou informátoři důsledně anonymizováni (skryti pod smyšlenými iniciálami, bude uvedeno pohlaví, věk, okres a velikost sídla). Výsledná zpráva z terénního výzkumu je ukládána do archivu ÚEE!

Průběh: Příprava výzkumu s garantem (příprava polostrukturovaného rozhovoru, tipování pramenů, příprava zúčastněného pozorování, právní a etické aspekty), individuální výzkum, průběžné konzultace, odevzdání zprávy z terénního výzkumu, připomínkování zprávy, opravy. Podle výsledků výzkumu a na základě kolektivního souhlasu budeme uvažovat o zveřejnění výsledků (výstava na chodbě ÚEE, odborný text, text na (FB/www) stránkách ÚEE.

Téma č. 2

Masový únik do přírody? Živelná popularita turistiky a pobytu v přírodě během pandemie očima etnologa

Garant tématu PhDr. Oto Polouček, Ph.D. (kontakt viz is.muni)

Maximální počet studentů, kteří si mohou téma zapsat: **8**

Češi bývají považováni za národ turistů, trampů a chatařů. Fenomén turistického ruchu formoval charakter řady lokalit, stimuloval jejich rozvoj a působil na obživu, identitu i každodennost tamních obyvatel. Proto se jedná o fenomén, který se stává předmětem etnologického zájmu. V nedávné době jsme navíc mohli v souvislosti s pandemií sledovat živelný rozmach popularity trávení volného času v přírodě, a to i u lidí, kteří tento životní styl doposud neprovozovali. Limitované možnosti socializace a kulturního vyžití i potřeba uniknout z domácí izolace přilákala řadu návštěvníků i na místa, která doposud velkému náporu turistů nečelila, případně zvýšila popularitu dosavadních turistických cílů – a to zejména v okolí velkých měst. Jedná se o živelný proces, který reaguje na aktuální situaci, ovlivňuje veřejný prostor, případně vede k (pozitivní i negativní) reakci vlastníků pozemků, místních obyvatel i lokálních administrativ. Proto se jedná o ideální výzkumné téma pro současnou etnologii. Výzkum bude realizován ve vytipovaných lokalitách v okolí Brna formou zúčastněného pozorování a rozhovorů. Budeme sledovat nejen způsob trávení volného času na místě, ale bude nás zajímat i pohled a očekávání návštěvníků – jak už ve vztahu k lokalitám, tak k turistice jako takové. Terénní výzkum ve vybraných lokalitách nabízí mnoho fenoménů, které lze očima etnologa sledovat – studenti sami budou specifikovat své výzkumné záměry. Zároveň je třeba myslet na úzké prostorové a časové ukotvení výzkumu, který ovlivní aktuální stav pandemie – je možné, že budeme sledovat „návrat do normálu“ nebo zaznamenané trvalé a nevratné změny – i proto se jedná o výzkum velmi aktuální. Výzkum bude realizován za úzké spolupráce s garantem (pravidelné konzultace, vzájemná zpětná vazba).

Výzkum je pro studenty vhodný, protože se odehrává na vymezeném místě, kde snadno získají respondenty. Navíc mohou sami nacházet řadu nových témat, na která se zaměří.

Harmonogram: příprava výzkumného konceptu, volba lokality; první vstup do terénu; analýza dat, identifikace nosných témat pro další výzkum na základě výsledků prvního výzkumu; studium dalších zdrojů (písemné prameny, média, sociální sítě); druhý vstup do terénu s ohledem na specifikaci výzkumu; vyhodnocení výzkumu a zpracování závěrečné zprávy.

Možné lokality: 1. Alexandrova rozhledna – Babice jako výchozí bod (výrazný nárůst turistů v době pandemie), 2. Ríšova studánka u Žebětína (výrazný nárůst turistů v době pandemie), 3. Velká baba – Brno, 4. Palackého vrch – Brno, 5. Koniklecová louka – Kamenný vrch (nutnost najímat strážce, dříve populární, ale bez nutnosti regulace), 6. Koniklecová louka u Biskoupek (výrazný nárůst počtu turistů), 7. Starovičky – levandulová pole (vliv influencerů na masovou turistiku), 8. a další

Téma č. 3

Kolektivní festivity v postcovidové době

Garant tématu doc. PhDr. Daniel Drápala, Ph.D. (kontakt viz is.muni)

Maximální počet studentů, kteří si mohou téma zapsat: **4**

Covidová pandemie v posledních dvou letech výrazně ovlivnila komunitní život venkovských i maloměstských obcí, řada akcí musela být zrušena, docházelo k přesunům termínů, volbě náhradních řešení apod. Výzkum by se měl zaměřit na to, jak se členové místní society vyrovnávali a vyrovnali s těmito limity, jaká byla jejich reakce na ztíženou situaci, jak se proměnila forma a obsah kolektivních festivit (tradičních i ryze novodobých), nakolik se v roce 2022 navrátila jejich předcovidová podoba, nebo zda zůstala zachována jejich „nová“ covidová varianta. Po konzultaci s garantem výzkumu může výzkumník zvolit a) formu lokální sondy, pro níž si zvolí nejméně tři kolektivně prožívané akce v jedné obci, vedle popisu průběhu a změn se zaměří také na aktéry, kteří se do přípravy akcí aktivně zapojují, ale i běžné obyvatele lokality s cílem poznat jejich názory; b)

monotematicky zaměřený výzkum, kdy jeden vybraný typ festivity bude sledován ve třech různých lokalitách, profil výzkumu bude tentýž jako u bodu a).

Téma č. 4

Život ve vesnické bytovce

Garant tématu doc. PhDr. Daniel Drápala, Ph.D. (kontakt viz is.muni)

Maximální počet studentů, kteří si mohou téma zapsat: **4**

V 70. a 80. letech 20. století byly vybudovány v řadě vesnických lokalit bytovky (zděné i panelové), které se svou koncepcí vymykaly dosavadnímu většinovému způsobu života venkovské populace. Práce by měla mít podobu mikrosondy vycházející především z výpovědí respondentů (osob žijících v bytovkách i ostatních obyvatel vesnice). Pozornost by měla být zaměřena na sledování případných proměn v životě lidí, kteří bydleli/bydlí ve vesnické bytovce (životní standard, vybavení, volný čas a pracovní činnosti v okolí bytovky) a sociálních vztahů jednak uvnitř společenství lidí žijících v této soustředěné formě bydlení, jednak ve vazbě na obyvatelstvo lokality obývající standardní typ vesnického bydlení v rodinných domech.

Téma č. 5

Významné osobnosti v lokalitách se vztahem k lidové kultuře (pamětníci, kronikáři, organizátoři, interpreti)

Garant tématu prof. PhDr. Martina Pavlicová, CSc. (kontakt viz is.muni)

Maximální počet studentů, kteří si mohou téma zapsat: **4**

Přínos osobností pro existenci kulturního života je významná badatelská otázka, která se problematiky studia lidové kultury dotýká o to více, že ta již není každodenní kulturou člověka a v živých projevech se přesunuje do oblasti folklorismu či etnokulturních tradic. V rámci tohoto výzkumu se mohou studenti zaměřit na vybrané osobnosti, které v konkrétním místě představují výrazný element kulturní paměti s akcentem na lidovou kulturu (jejich rozpětí však může být širší – vlastivěda, historie) a s využitím metod kvalitativního výzkumu (rozhovory, oral history) připravit jejich medailon. Modifikací může být medailon nežijící osobnosti, ale rovněž s využitím kvalitativních metod (vzpomínky pamětníků).

Téma č. 6

Fenomén Second hand

Garant tématu prof. PhDr. Alena Křížová, Ph.D. (kontakt viz is.muni)

Maximální počet studentů, kteří si mohou téma zapsat: **6**

Ačkoli skončil boom obchodů s obnošeným oblečením, ještě zůstaly některé zachované. Prodej oděvů z dovozu má však jiný charakter, často zaměřený na exkluzivní značky a vintage kusy. V rámci výzkumu jde o zmapování situace v Brně, rozhovor s majitelem a zákazníky (charakter nabídky, její proměny, požadavky zákazníků, motivace zákazníků).

Téma č. 7

Kurzy ručních prací v současnosti

Garant tématu prof. PhDr. Alena Křížová, Ph.D. (kontakt viz is.muni)

Maximální počet studentů, kteří si mohou téma zapsat: **6**

V období socialismu byly rozšířené kurzy šití, které navštěvovaly ženy toužící po individuálním zajímavém oblečení, jež se nenabízelo v obchodech. V dnešní době se vytratila tato motivace, ale potřeba tvůrčí práce stále přetrvává. Místo kurzů šití se nabízejí specializované kurzy, např. macramé nebo patchwork apod. Úkolem je zjistit aktuální situaci, např. nabídku kulturních středisek v Brně, vybrat některou ze zajímavých činností, vyzpovídat lektory a frekventanty kurzu (motivace, zdroj námětů, využití výtvorů, náhled rodiny apod.).

Téma č. 8

Profil současného malovinaře

Garant tématu doc. PhDr. Miroslav Válka, Ph.D. (kontakt viz is.muni)

Maximální počet studentů, kteří si mohou téma zapsat: **2**

Vinařství je pro určité regiony integrální součástí jejich genia loci. V posledních letech vinařská kultura rozvíjí novými formami, které nahrazují tradiční postupy. Cílem výzkumu je zdokumentovat, jak se proměnily technika pěstování vinné révy a technologie výroby vína v konkrétní lokalitě a u konkrétního výrobce a jak se proměnila forma konzumace vína i v souvislosti se současnou společenskou situací. Součástí výzkumu musí být dokumentace (fotografická).

Téma č. 9

Profil současného lidového výrobce – řemeslníka

Garant tématu doc. PhDr. Miroslav Válka, Ph.D. (kontakt viz is.muni)

Maximální počet studentů, kteří si mohou téma zapsat: **2**

Výběr profese výrobce/řemeslníka je v režii studenta. Nemusí se jednat jen o odborně vyškoleného řemeslníka, ale také jen o výrobce (amatéra), který technologii zvládl na základě své zručnosti (fortelu). Student se zaměří na školení výrobce, jeho motivaci, používané technologie, výrobky, odbyt a na ocenění komunitou. Nepostradatelná je dokumentace (kresebná, fotografická, video).

III. Obecné informace

Předmět představuje **pokročilejší praktikum etnologického výzkumu** realizovaného studentem samostatně v terénu, a to v návaznosti na individuální či kolektivní výzkumné projekty ÚEE. Výzkum je realizován **systematicky v průběhu celého semestru** a obsahově je svázán s tématy vypsányými ÚEE a garantovanými pedagogickými pracovníky Ústavu evropské etnologie. Téma výzkumu **nemůže být shodné s tématem bakalářské práce.**

Specifikace závěrečné práce:

Zpráva z výzkumu bude vykazovat parametry **kompaktního odborného textu** odpovídající strukturace, který bude **vytěžovat výsledky výzkumu**. Text bude **opatřen standardním aparátem**, který odpovídá pravidlům **vědeckému textu** (tj. poznámkami pod čarou, soupisem literatury, pramenů a respondentů, může obsahovat obrazové či jiné přílohy – popisky viz citační norma ÚEE); citační praxe bude respektovat pravidla stanovená Citační normou ÚEE, která je přístupná na webové stránce Ústavu.

Rozsah min. 12 normostran, max. 20 normostran textu (1 NS = 1800 znaků).

Semestrální práce je po odsouhlasení finální verze garantem tématu **odevzdávána** v tištěné podobě ve svázané formě (s možností příloh na vloženém CD či DVD, v tomto případě je nutno vložit do tištěné podoby práce seznam a popisy všech materiálů uložených na nosičích).

Titulní list viz <https://etnologie.phil.muni.cz/studium/pro-studenty> (Titulní strana a prohlášení ke zprávě z terénního výzkumu a z předmětu Pramenné studium a terénní výzkum I, II,III)

Termín odevzdání: nejpozději do 31. 7. 2022